

پرتوی از
سیران

جلد اول

آیت اللہ سید محمود طالقانی

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآورگان:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
شابک:

طالقانی، آیت... سید محمود، ۱۲۸۹-۱۳۵۸.
بر تویی از قرآن / سید محمود آیت... طالقانی.
تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۹۰.
۵۱۲ ص.

ISBN 978-964-325-300-4 (Set)
ISBN 978-964-325-301-1 (Vol.1)

وضعیت فهرست‌نویسی:
یادداشت:
یادداشت:
یادداشت:
مندرجات:
موضوع:
شناسه افزوده:
رده‌بندی کنگره:
رده‌بندی دیویی:
شماره کتاب‌شناسی ملی:

فیا
کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشرین متفاوت منتشر شده است.
کتابخانه.
نمایه.
ح. ۱. سوره حمد و ۱۴ آیه از سوره بقره.
تفسیر شیعه - قرن ۱۴
شرکت سهامی انتشار
۱۳۹۰: ۲۴۸/۲۴۹
۱۷۹ ۲۹۷
۲۴۸۷۷۷۲

پرتویی از قرآن

جلد اول

تألیف: آیت... سید محمود طالقانی
ناشر: شرکت سهامی انتشار
چاپ اول: ۱۳۹۰
چاپخانه حیدری: ۱۱۰۰ نسخه
۱۳۷۵۰ تومان

دفتر مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، نرسیده به میدان بهارستان، جنب خیابان ملت، شماره ۹۲
کدپستی: ۱۱۴۳۹۶۵۱۱۸ تلفن: ۳۳۵۰۴۵۹۲ دورنگار: ۳۳۹۷۸۸۶۸

WWW.ENTESHARCO.COM Email: info@entesharco.com

فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، نیش خیابان ملت، شماره ۹۲، تلفن: ۳۳۱۱۴۰۴۴
فروشگاه شماره ۱: تهران، میدان انقلاب، بازارچه کتاب، تلفن: ۶۶۴۱۳۶۸۴ دورنگار: ۶۶۹۶۷۱۰۴

فهرست مطالب

- دریچه : پیشگفتار مدیر مجتمع ۱۳
- مقدمه رئیس کمیته علمی مجتمع ۱۷
- مقدمه مؤلف :
- تحویلی که قرآن در هر جهت بدید آورد. لزوم هدایت. هدایت قرآن. ص ۲۷ تا ۲۱
- خلاصه‌ای از حفظ و جمع و توفیق و تلاوت قرآن، روش‌های مفترین، محدود شدن هدایت و وسیع قرآن. لزوم تمسک به هدایت همه جانبه قرآن. ص ۴۲ تا ۲۷
- چگونه می‌توان در معرض هدایت قرآن قرار گرفت؟ / روش این کتاب. / نظری به بعضی احادیث راجع به قرآن. ص ۵۴ تا ۴۳
- سوره حمد، بسم الله... صفت رحمت، حمد، مالک و وز جزا، جمهر عبادت و استعانت، صراط مستقیم، نعمت یافتگان، خشم آوران، گمراهان. ص ۸۹ تا ۵۵
- سوره بقره، از آیه ۱ تا ۵ :
- حروف اوائل، تعریف و امتیاز قرآن، نفی ریب، حقیقت تقوا، ایمان به غیب، اقامه صلاة، ایفاء زکات، ایمان به آنچه نازل شده، یقین به آخرت، رستگاری نهائی. ص ۱۱۴ تا ۹۰
- آیه ۶ و ۷ : کفر و ایمان از نظر قرآن، کفر اختیاری، انذار، خشم، غشاه، قلب، امتیازات ناشی از وحی. ص ۱۲۲ تا ۱۱۵
- آیه ۸ تا ۱۲ : حقیقت نفاق، فریبکاری، بیماری قلبی و افزایش آن، عذاب دردناک، مفسدین در زمین. ص ۱۳۲ تا ۱۲۳
- آیه ۱۳ تا ۱۶ : روش فریبکارانه منافقین و نظر آنها به مؤمنین، گفتار میان خودشان، استهزاء آنها و استهزای خدا به آنها و پایان کارشان. ص ۱۳۷ تا ۱۳۳

آیه ۱۷ تا ۲۰: دو مثل برای نمایاندن احوال و اوصاف خطرناک و تحیرانگیز

منافق.

ص ۱۳۸ تا ۱۴۴

آیه ۲۱ و ۲۲: خطاب عام قرآن برای توحید در عبادت و منشأ تقوا، ربوبیت که

مبدأ آفرینش زمین و آسمان و انزال باران و اخراج ثمرات برای همه است. دیگر

برای او نباید شریک گرفت.

ص ۱۴۵ تا ۱۵۰

آیه ۲۳ و ۲۴: تحدی قرآن و سراعجاز آن. منشأ درگیری دوزخ، انسان و سنگ!

ص ۱۵۱ تا ۱۶۱

آیه ۲۵: بشارت به مؤمنین شایسته کار، سرچشمه نعمت های بی پایان بهشت،

روزی شناخته شده، متشابه، ازواج مطهره، خلود.

ص ۱۶۲ تا ۱۶۸

آیه ۲۶ و ۲۷: خداوند مثل می زند. مؤمن با مثل خدا به حق می رسد و تربیت

می یابد، کافر در تحیر می ماند، فاسق گمراه می شود، فاسق کسی است که نقض

عهد و قطع وصل و فساد در زمین می کند و زیانکار است.

ص ۱۶۹ تا ۱۷۴

آیه ۲۸ و ۲۹: چگونه انسان به خدا کافر می شود با آنکه خود نمودار بارز حیات

است، همان قدرتی که او را به سوی مسیر نهایی پیش می رود. پس از کمال خلقت

استیلا به آسمان، تسویه هفت آسمان!

ص ۱۷۵ تا ۱۸۳

آیه ۳۰ تا ۳۲: جعل خلیفه، گفتگو با فرشتگان و اعجاب آنان، تعلیم اسماء و

عرضه به فرشتگان، انباء آدم به اسماء، ناتوانی فرشتگان و محدودیت علم آنها.

ص ۱۸۴ تا ۱۹۶

آیه ۳۳ و ۳۴: انباء آدم به اسماء فرشتگان. تنبیه به احاطه علمی خداوند. امر به

فرشتگان برای سجده به آدم، سجده آنها و سرپیچی ابلیس.

ص ۱۹۷ تا ۲۰۳

آیه ۳۵ و ۳۶: سکونت آدم و همسرش در بهشت امن و آسایش، نهی از نزدیکی به

شجره، شیطان آن دو را فرزند و از جایگاهی که داشتند بیرونشان راند. فرمان

ص ۲۰۴ تا ۲۱۳

هبوط در محیط دشمنی، قرارجویی و بهره گیری در زمین.

- آیه ۳۷ تا ۳۹: تلقی کلمات و توبه آدم، هبوط جمعی و وعده رسیدن هادیان.
عاقبت پیروی از هادیان و نتیجه کفر به آیات. ص ۲۱۴ تا ۲۲۲
- آیه ۴۰ تا ۴۳: اولین خطاب به بنی اسرائیل: ذکر نعمت، وفای به عهد، تنها هراس از خدا، ایمان به آنچه نازل شده، نبودن از نخستین کافران، آیات خدا را در معرض فروش نهادن، همان از خدا پروا گرفتن، حق را به لباس باطل پوشاندن، اقامه صلاة، ایتاء زکات، رکوع باراکعین. ص ۲۲۳ تا ۲۲۹
- آیه ۴۴ تا ۴۶: نکوهش بر امر بخیر و فراموشی خود، یاری جویی به وسیله صبر و صلاة، آن جز بر خاشعان پس گران است، خاشعان کسانی اند که ملاقات رب و رجوع به سوی او را یاور دارند. ص ۲۳۰ تا ۲۳۶
- آیه ۴۷ و ۴۸: خطاب دیگر به بنی اسرائیل تا نعمت مخصوص خداوند را که به آن برتری یافتند به یاد آرند، از روزی که همه روابط و وسائل منقطع می شود بیاندیشند. حقیقت شفاعت. ص ۲۳۷ تا ۲۴۲
- آیه ۴۹ تا ۵۲: نجات از آل فرعون، شکنجه ها، شکافته شدن دریا، نجات بنی اسرائیل، غرق فرعونیان، مواعده با موسی، اتخاذ گوساله، عفو عمومی. ص ۲۴۳ تا ۲۵۱
- آیه ۵۳ تا ۵۶: به موسی برای هدایت، کتاب و فرقان داده شدند پس از اتخاذ گوساله، موسی به قوم خود گفت: باید توبه کنید و خود را بکشید، پس توبه آنها را پذیرفت، بنی اسرائیل درخواست کردند تا خدا را آشکارا بنگرند، پس صاعقه آنها را گرفت، پس از آن برانگیخته شدند. ص ۲۵۲ تا ۲۵۹
- آیه ۵۷ تا ۵۹: سایبانی ابر، نزول من و سلوی، محیط فطری، فرمان ورود به قریه و دخول به در خاص و در حال سجده و گفتن حطه، تبدیل قول و عاقبت نافرمانی. ص ۲۶۰ تا ۲۶۹
- آیه ۶۰ و ۶۱: استقاء موسی، ضرب عصا و انفجار چشمه های دوازده گانه، امر به آسایش و نهی از فساد در زمین، درخواست تنوع، تبدیل وضع، هبوط به شهر، لزوم ذلت و مسکنت، برگشت به عذاب، کفر به آیات، قتل ییمیران، سرکشی و تجاوز. ص ۲۷۰ تا ۲۸۱

آیه ۶۲ تا ۶۶: آنها که به خدا و آخرت ایمان آرند و عمل صالح انجام دهند نزد پروردگار پاداشی دارند و خوف و حزن ندارند، اخذ میثاق، رفع طور، محکم گرفتن دستور، اعراض و عاقبت آن، تجدید فضل و رحمت، اعتدا در روز شنبه، فرمان مسخ، عبرت و پند برای دیگران.

ص ۲۸۲ تا ۲۹۶

آیه ۶۷ تا ۷۱: فرمان کشتن گاو، نافرمانی و بهانه‌جویی یهود، نشانه‌های گاو و کشتن آن.

ص ۲۹۷ تا ۳۰۴

آیه ۷۲ تا ۷۵: اختلاف درباره قتل، دستور زدن به بعض گاو، طریق احیاء و اراذه آیات، پس از این آیات دل‌های آنان سخت شد، چون سنگ، از سنگ هم سخت‌تر زیرا از سنگ نهرها می‌جوشید، سنگ شکافته می‌شود و از آن آب بیرون می‌ریزد، سنگ از ترس خدا فرو می‌ریزد! آیا با این همه سواقی می‌توان به ایمان آنها چشم داشت؟ با آنکه کلام خدا را پس از شنیدن و تعقل تحریف می‌کردند.

ص ۳۰۵ تا ۳۱۶

آیه ۷۶ تا ۸۲: دورویی و سرزنش آنها به یکدیگر درباره اسرار مکتوم، نادانان آنها جز آرزوهای بی‌پایه از آئین چیزی نمی‌دانند و در گمان به سر می‌پرند. دانایان با دست خود آیین می‌نگارند و آن راه خدا منسوب می‌دارند تا بهره‌اندکی به دست آرند. ای وای از آنچه به دست می‌نگارند! ای وای از آنچه به دست می‌آورند! و گویند جز چند روزی آتش دوزخ به ما نمی‌رسد. آیا عهدی از خدا گرفته‌اند یا نیاندیشیده سخن می‌گویند؟ حقیقت این است که هر کس گناهکاری کند و آثارش وی را فراگیرد همراه آتش و در آن جاودان است و آنها که ایمان و عمل صالح دارند همراه بهشتند و در آنجا جاودانند.

ص ۳۱۷ تا ۳۲۸

آیه ۸۳ تا ۸۶: اخذ میثاق بر توحید در عبادت، احسان به والدین و خویشان و یتیمان و درماندگان، گفتار نیک، اقامه صلاة و ایتاء زکات، بیشتر آنها از این میثاق روی گردانند. اخذ میثاق بر اینکه خون خود را نریزند و نفوس خود را نرانند، اقرار و گواهی بر این عهد، سپس نقض آن، احساس به تجزیه پیکر اجتناعی، تبعیض در ایمان، خواری در دنیا، سخت‌ترین عذاب آخرت، خریداری زندگی، پست، درماندگی در عذاب.

ص ۳۲۹ تا ۳۴۱

آیه ۸۷ تا ۹۲: به موسی کتاب داده شد، پیمبرانی در پی او آمدند، به عیسی بینات داده شد و به روح القدس تأیید گردید. چون آورده‌های هر پیمبری با هواهای آنها سازگار نبود، سرکشی کردند و گروهی را تکذیب کردند و گروهی را کشتند. به عذر اینکه دل‌های آنان بسته (غلف) است با آنکه به سبب کفرشان خداوند آنها را دور رانده. به کتابی کافر شدند که تصدیق کننده کتاب‌های آنها است و در انتظارش بودند و آن را می‌شناختند. از این رو لعنت بر این کافران است، این‌ها به پست‌ترین بها سرمایه نفوس خود را فروختند و حسد ورزیدند. چون وحی و فضل خدا را منحصر به خود پنداشتند، و به خشمی بالای خشمی گرفتار شدند، گویند به آنچه به ما نازل شده ایمان می‌آوریم، و به جز آن کافر می‌شوند گرچه حق باشد و مصدق نبوت آنها! پس چرا پیمبران خدا را پیش از این می‌کشتند؟ با این آیات، پس از موسی گوساله را گرفتند!

ص ۳۴۲ تا ۳۵۵

آیه ۹۳ تا ۱۰۰: اخذ میثاق، رفع طوبی، با همه قدرت آنچه داده شده نگه دارید! گفتند شنیدیم و عصیان کردند، علاقه به گوساله قلوبشان را آکنده نموده، سرای آخرت را یکسر برای خود می‌دانند با آنکه از مرکب گریزانند و حریص‌ترین به هرگونه زندگی هستند. دشمنی با این وحی مصدق و هدایت و مبشر دشمنی با مبدأ «جبرئیل» است و دشمنی با فرشتگان، دشمنی با خدا است. این فاسقانند که به آیات خدا کافر می‌شوند و هر عهدی را دور می‌اندازند.

ص ۳۵۶ تا ۳۶۵

آیه ۱۰۱ تا ۱۰۳: با انتظاری که اهل کتاب داشتند همین که رسول خدا و تصدیق کننده اسرار انبیا آمد گروهی از آنها کتاب خدا را پشت سر افکندند. و از آنچه شیاطین به ملک سلیمان می‌بستند پیروی کردند. سلیمان کافر نشده بود، این شیاطین بودند که کافر شدند و به مردم سحر و آنچه بر دو فرشته بابل نازل شده بود، می‌آموختند. این دو فرشته به کسی چیزی نمی‌آموختند مگر آنکه خود می‌گفتند که ما فتنه‌ایم پس کافر نگردید! آن مردم از آنها چیزهایی فرامی‌گرفتند که میان زن و شوهر جدایی می‌افکندند، با آنکه جز به اذن خدا زیان نمی‌رساندند. آنها چیزهایی می‌آموختند که زیان می‌رساند و سودی دربر نداشت، و خود دریافته بودند که هرکس خریدار این اوهام باشد بهره‌برتری ندارد و در واقع

نفوس و نفسیات خود را فروخته است. اگر به جای این ها ایمان آرند و پروا گیرند بهره‌ خدایی آنها برتر است. اگر اندیشمند بودند!

ص ۳۶۶ تا ۳۸۷

آیه ۱۰۴ تا ۱۰۹: مؤمنین به حق نباید «زاعنا» گویند، باید «انظرنا» گویند و بشنوند، وگرنه کافر می‌شوند و عذاب دردناک در پیش دارند. اهل کتاب و مشرکین دوست ندارند که خیری به مؤمنان رسد با آنکه رحمت و فضل خداوند شامل کسانی می‌شود که مشمول مشیت خاص او گردند. هر آیه‌ای که نسخ یا فراموش شود آیه بهتر یا ماندش به جای آن می‌آید، چون خداوند تواناست و ملک آسمانها و زمین از آن او و ولایت و نصرت از او می‌باشد. نباید شما از رسول خود پرسش کنید انسان که از موسی پرسش می‌شد، این موجب تبدیل ایمان به کفر و انحراف از راه راست است. اهل کتاب به هر وسیله می‌خواهند شما ناآگاه سر از کفر در آرید، این کار آنها از روی حسد است نه جهل، چه حق برای آنها آشکار شده، شما باید در گذرید و چشم بپوشید تا خداوند توانا فرمان خود را بیاورد.

ص ۳۸۸ تا ۴۰۶

آیه ۱۱۰ تا ۱۱۵: امر به اقامه صلاة و ایتاء زکات، هیچ خیری پیش خدا از میان نمی‌رود. یهود و نصارا با آرزوهای بی‌پایه و بی‌برهانی که دارند بهشت را مخصوص خود می‌پندارند، با آنکه هرکس یکسره به خدا روی آورد و تسلیم او شود و احسان نماید پاداش خود را دارد و نگرانی ندارد. یهود نصارا را نفی می‌نماید و نصارا یهود را، با آنکه هر دو گروه کتاب می‌خوانند و همچنین است اندیشه نادانان، خداوند است که در روز قیامت اینگونه اختلافات را فیصل می‌دهد. ظالم‌ترین مردم کسانی هستند که راه مسجدها را می‌بندند تا نام خدا در آنها به خاطرها و زبانها نیاید، و به ویرانی آنها کوشند، سزای آنها همین است که هراسناک به مساجد در آیند، این‌ها در دنیا زیون و در سرای دیگر دچار عذاب سخت‌اند. مشرق و مغرب از آن خداست، به هر جا روی آورده شود همان جا روی خداست.

ص ۴۰۷ تا ۴۱۸

آیه ۱۱۶ تا ۱۲۱: گویند خداوند فرزندی گرفته! با آنکه هرچه در آسمانها و زمین هست از آن او است و همه در برابرش فروتن و فرمانبرند، همان پندید آورنده

بی مانند آسمانها و زمین، فرمانش بی درنگ انجام می شود. نادانها گویند: چرا خدا با ما سخن نمی گوید یا آیه ای برای ما نمی آورد؟ این گفتار گذشتگان است. آیات برای اهل یقین به خوبی روشن شده است. این پیمبر به حق و برای بشارت و انداز فرستاده شده و مسئول دوزخیان نیست. یهود و نصارا از او راضی نمی شوند مگر آنکه پیروی از هواهای آنها نمایند، و اگر از هواهای آنها پیروی نماید از جانب خدا ننگهائی و یاری نخواهد داشت. کسانی که دارای کتابند و آنرا به راستی تلاوت می نمایند، به آن ایمان می آورند و زیان برای کافران می ماند.

ص ۴۱۹ تا ۴۲۸

آیه ۱۲۲ تا ۱۲۵: سومین خطاب به بنی اسرائیل و تذکر سبب برتری آنان، آنها باید نگران روزی باشند که همه نسبتها و روابط معمول قطع می شود. ابتلای ابراهیم به کلمات و اتمام آن، رسیدن او به مقام امامت، ناشایستگی ستمکاران از رسیدن به این مقام، آن خانه مرجع رفت و آمد و محل امن گردید. و باید توجه نمازگزاران به آن سو شود و از مقام ابراهیم جایگاهی برای نماز گیرند. خداوند با ابراهیم عهد بست تا خانه را از هر جهت برای گروه طواف کننده و بست نشینان و رکوع کنندگان فروتن و سجده کننده، پاک گرداند.

ص ۴۲۹ تا ۴۵۲

آیه ۱۲۶ تا ۱۲۹: ابراهیم درخواست نمود تا این سرزمین محل امن گردد و اهل آن از بهره ها روزی یابند. مؤمنان بهره شان از روزی کامل است و کافران اندک بهره ای دارند و ناچار مسیر دوزخ را پیش گیرند. ابراهیم پایه های خانه را به همراهی اسماعیل بالا می آورد و از خداوند پذیرش کوشش خود را می طلبیدند و می خواستند که هر دو یکسره مسلم شوند و از ذریه آنها امت مسلمی پدید آید. و می خواستند تا خداوند مناسک و آداب را به آنها بنمایاند و توبه آنها را بپذیرد. و در میان ذریه آنها رسولی برانگیزد تا آیات خداوند را تلاوت کند و به آنها کتاب و حکمت را بیاموزد و تزکیه شان نماید.

ص ۴۵۳ تا ۴۶۸

آیه ۱۳۰ تا ۱۳۴: جز فرومایگان، از ملت ابراهیم روی نمی گردانند. خداوند ابراهیم را در دنیا برگزید و در آخرت از شایستگان است. از اینرو که چون فرمان اسلام را از پروردگارش شنید گفت تسلیم می شوم. ابراهیم و یعقوب فرزندان خود را به همین اسلام وصیت کردند تا جز با اسلام نمیرند. یعقوب هنگام احتضار

فرزندان خود را به توحید در عبادت و تسلیم به مشیت خداوند می خواند. این امته در گذشتند و هر امتی مسئول عمل و روش کار خود می باشد. ص ۴۶۹ تا ۴۷۴

آیه ۱۳۵ تا ۱۳۸: با این وصیتها یهود و نصارا گویند: باید یهودی یا نصرانی شد تا هدایت یافت، با آنکه هدایت در همان راه و روش ابراهیم بود که یکسره به خدا روی آورد و شرک نیاورد. شما مسلمانان اعلام نمایید که ما به آنچه به خودمان و پیمبران گذشته نازل شده ایمان داریم و میان رسولان پروردگار جدایی نمی افکنیم و تسلیم هستیم. اگر اینگونه ایمان آوردند هدایت یافته اند و گر نه اندیشه اختلاف و تفرقه در سر دارند و خداوند به حسابشان می رسد؛ ایمان به همه پیمبران به حق و تسلیم به اراده خداوند، همان رنگ خدایی است و بهتر از رنگ خدایی رنگی نیست، رنگهای دیگر رنگ خودخواهی و تزویر و اختلاف است. ص ۴۷۵ تا ۴۸۰

آیه ۱۳۹ تا ۱۴۱: این ها راجع به خدا احتجاج می نمایند با آنکه او پروردگار همه است و هر کس نتیجه اعمال خود را می برد و اخلاص ما برای او می باشد. مگر پیمبران گذشته یهودی یا نصرانی بودند مگر شما دلالت از خدا هستید؟ کیست ظالم تر از کسانی که گمان شهادت می کنند و خداوند از آنها غافل نیست. ص ۴۸۱ تا ۴۸۴

آیه ۱۴۲ و ۱۴۳: فرومایگان درباره تغییر قبله اعتراض می نمایند و سبب آن را می پرسند، تو بگو مشرق و مغرب از آن خداوند است و هر کس را بر طبق مشیت خود به راه راست هدایت می نماید. از طریق همین تغییر و تحول است که شما امت وسط گردیدید تا شهادی خلق باشید و رسول شهید بر شما باشد. این دگرگونی قبله برای این بود که فرمانبران پیشرو و پیرو رسول از مرتجعین به عقب معلوم و ممتاز گردند. این فرمان جز بر هدایت یافتگان بسی دشوار و سنگین است. با این گونه امتحان ها ایمان پایه می گیرد و ثبات می یابد و ضایع نمی شود. این هم از لطف و رحمت خداوند است. ص ۴۸۵ تا ۴۸۹

فهرست ها: فهرست آیات / فهرست روایات / فهرست اشعار / فهرست اسامی /
فهرست مکان ها / فهرست کتابها
ص ۴۹۱ تا ۵۱۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عشقت رسد به فریادگر خود بسان حافظ
قرآن ز بر بخوانی با چهارده روایت

دریچه

«منظور قرآن، حاکمیت فرد نیست، حاکمیت کتاب است.
کتاب باید حاکم باشد که مظهر اراده خداست و نشان دهنده
حق و مبانی حق است».

«آیت الله طالقانی مسجد هدایت، سال ۱۳۴۸»

آیت الله طالقانی در شرح حال کوتاهی که در سال ۱۳۲۴ در زندان قصر نوشته
می گوید: «... قریب بیست سال تا بعد از وفات مرحوم پدرم و آیت الله حائری در قم
بودم، سپس با اصرار دوستان پدرم به تهران آمدم، خطری که اخلاق و ایمان جوانان را
تهدید می کرد از نزدیک دیدم و چاره ای نداشتم جز آنکه به اصول اسلام و قرآن
برگردم، مجالس بحث و تفسیر در خانه ها و دور از چشم مأمورین استبداد تأسیس
شد...».

آیت الله طالقانی که در بطن اجتماع و با همه قشرها حشر و نشر داشت، با
بهره گیری از عقلانیت خدادادیش دریافت که جز از راه آموزش آموزه های قرآنی
نمی تواند جلوی سیل بی اخلاقی و فساد را بگیرد، بدین معنا که برای روی آوردن به
قرآن و بیداری شعور وجدانی و توکل به مبدأ خیر طریق دیگری نیست. از این رو با

توافق یاران، مطالعه و مباحثه را در منازل آنان شروع می‌کند و با طرح نکته‌هایی بدیع از کتاب خدا و نهج البلاغه بوستان جدیدی را فرارو می‌نهد که موجب پیوستن علاقمندان دیگری به او می‌شود. حقیقتاً این یاران قرآنی و همفکران سیاسی و اجتماعی موجد تغییرات جدی و اثرگذاری در تاریخ ایران و جامعه ایرانی - اسلامی بوده‌اند. تأکید او و یارانش بر توحید و یکتاپرستی ناشی از فطرت توحیدی و رهنمودهای قرآنی آن چنان بود که در دوران حکومت شاهنشاهی در سال ۱۳۴۰ در یکی از سخنرانی‌هایش می‌گوید:

«بین جنبه شرق و غرب شقّ ثانی هم باید باشد و آن قرآن است.... امیدوارم شما جوانان مسلمان آن را دنبال کنید.» و در اندیشه جامعه عمل پوشانیدن به این آرمان با هزینه شخصی به چاپ جلد اول پرتوی از قرآن اقدام کردند اما در نیمه راه برای چندمین بار به زندان افتادند که در مقدمه جلد اول به آن اشاره فرموده‌اند. سرانجام به همت جوانان علاقمند مراحل چاپ و صحافی جلد اول به پایان رسید و امر توزیع و فروش آن به شرکت انتشار که تأسیس آن نیز ثمره همین تحرک فکری بود و خود از بانیان و مؤسسين آن بودند، سپرده شد. به علت استقبال فراوان قشر جوان و روشنفکر کار تفسیر از درون زندان‌های زمان رژیم ادامه یافت و از مجلدات بعدی، آقای دکتر سید محمد مهدی جعفری (رئیس کمیته علمی مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی) تقریرات ایشان را به رشته تحریر در می‌آورد و برای چاپ و انتشار در اختیار شرکت قرار می‌گرفت. با تمام موانعی که در سر راه بود چاپ و نشر مجلدات پرتوی از قرآن در تاریخ نشر ایران کم‌نظیر و شاید بی‌نظیر بود. تأثیر بی‌بدیل آثار و افکار آیت‌الله طالقانی بر روشنفکری مذهبی در ایران و سایر جوامع اسلامی، مجتمع فرهنگی را بر آن داشت که در تهیه و انتشار مجموعه آثار آیت‌الله طالقانی اهتمام ورزد. از جمله شش مجلد پرتوی از قرآن که مجتمع در حدّ توان خود برای بازخوانی، ویراستاری و

مستندسازی آنها کوشیده است و از خوانندگان و دوستان گرامی تقاضا دارد چنانچه به منابعی دسترسی دارند که می‌تواند به غنای هرچه بیشتر این آثار کمک کند، محبت فرموده و به مجتمع فرهنگی اعلام دارند.

توضیح آنکه مجموعه «درس‌های قرآنی» که شامل قرآن در زندان، در خانواده و در صحنه است، به عنوان جلد نخست از مجموعه آثار و «مباحث اقتصادی» جلد هشتم انتشار یافته است. و اکنون جلد اول «پرتوی از قرآن» که شامل سوره حمد و ۱۴۴ آیه از سوره بقره را دربر می‌گیرد به عنوان جلد سوم مجموعه آثار انتشار می‌یابد و مجلدات دیگر هم در حال آماده شدن است.

در اینجا باید از زحمات رئیس کمیته علمی، جناب آقای دکتر سید محمد مهدی جعفری و همکاران حروفچین ویراستار، مستندساز، و نمونه خوان و صفحه‌آرا کمال تشکر را نموده، از خدا می‌طلبیم که دعای خیر آیت‌الله طالقانی بدرقه راهشان باشد. در ضمن به علاقه‌مندان عرب زبان مژده می‌دهیم که بیش از ۶ سال است شش جلد پرتوی به وسیله زنده یاد «دکتر عباس ترجمان» به زبان عربی ترجمه و منتشر شده است.

در پایان از جناب آقای حسن محبوب مدیر عامل «شرکت انتشار» و همه دست‌اندرکاران آن که پیوسته در صدد انتشار آثار مرحوم آیت‌الله طالقانی هستند، کمال تشکر و قدردانی می‌شود؛ همچنین از جناب «حجة الاسلام محمد علی کوشا» به خاطر بررسی دقیق ترجمه آیات پرتوی از قرآن و رهنمودهای دیگر ایشان سپاسگزاریم.

والله المستعان

مدیر عامل مجتمع فرهنگی آیت‌الله طالقانی

اعظم علایی طالقانی - اسفند ۱۳۸۹

به نام پروردگار حکیم

مقدمه

پروردگار حکیم انسان را در بهترین ساختار آفرید و با استوارترین تجهیزات به سامان رسانید و آن‌گاه به فرشتگان فرمود تا در برابر آدم پیشانی فروتنی و فرمان‌برداری بر خاک نهند، و چون فرشتگان به پرسشی اعتراض گونه ابراز وجود کردند، پروردگار همه نام‌ها را به آدم همی آموخت و آدم بدان وسیله فرشتگان یک بعدی و فرمان‌بردار را به نام‌ها و نشان‌هایشان آگاه گردانید و اسادگی و شایستگی خود را برای کدخدایی بر زمین، برای خود و فرشتگان، آشکار کرد.

«پرتوی از قرآن» محصول یک عمر تجربه آیه‌الله طالقانی در بررسی و تدبیر در آیات قرآن است. آن هم به عنوان کتابی که پیام آن همیشه زنده و نو است و راهنمای عمل همه انسان‌ها، در همه زمان‌ها و مکان‌ها. وی پس از سال‌ها چنین دریافتی از قرآن و بیان آن، به شیوه‌ای زنده و جذاب، بر منبرهای مساجد، و در همه مجالس، در سال ۱۳۴۱، با داشتن همه مسؤولیت‌های اجتماعی و سیاسی، تصمیم گرفتند، یادداشت‌های پراکنده و برخی از مطالب به حافظه سپرده را، به رشته تحریر درآورند.

و از هر سو گردآورده به روی کاغذ و درون کتاب بیاورند. این یادداشت‌ها در همان سال به چاپ سپرده شد، لیکن چاپ کتاب به پایان نرسیده برای چندمین بار، به زندان افتادند. سرانجام در زندان سال ۱۳۴۲ و بدون دسترسی به یادداشت یا منبعی، مقدمه کتاب را نوشتند و به عللی که در مقدمه توضیح داده‌اند، آن را «پرتوی از قرآن» نامیدند. پس از چندی که برای محاکمه در دادگاه نظامی، آن بزرگوار را، به نزد هم‌زمان و دوستانش، از زندان شماره ۲ قصر به زندان شماره ۴ قصر منتقل کردند، به خواهش دوستان، تفسیر قرآن را در آن جمع دوستانه و شیفته حقایق آن کتاب عزیز، از سر گرفتند. اما به پیشنهاد خودشان به تفسیر جزء سی‌ام همت گماشتند، زیرا به گفته وی، آیه‌ها و سوره‌های غالباً مکی آن جزء کلید فهم قرآن است و حال و هوای روزهای نخست بعثت پیامبر خدا و مسلمانان نخستین را، نمایان می‌سازد. جزء سی‌ام را بیش از دو سال تفسیر کردند. تقریرات ایشان به وسیله این کمترین تحریر می‌شد و پس از بررسی، تصحیح و تکمیل و تأیید آن بزرگوار، پاکوئیس و به خارج از زندان فرستاده می‌شد که در فرصت مناسب چاپ و منتشر شود. جزء دوم قرآن، پس از جزء سی‌ام، به همان سبک، به رشته تحریر درآمد و این دو جزء، در سه جلد، در سال‌های ۱۳۴۶ تا ۱۳۴۸ به چاپ رسید. تفسیر جزء سوم یعنی تمام سوره آل عمران، ۲۳ آیه از سوره نساء که تا آخر جزء چهارم قرآن را دربر دارد... در سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۴ به دست خود آیه‌الله طالقانی نوشته شد و به این جانب سپردند که اگر موقعیتی به دست آمد به چاپ و انتشار رسد. ایشان در همان سال به آخرین زندان گرفتار شدند. سرانجام این بخش از تفسیر به چاپ سپرده شد و چاپ کتاب آغاز شده بود که ایشان در آبان ۱۳۵۷ از زندان آزاد شدند و چاپ آن به پایان نرسیده بود که در شهریور ۱۳۵۸ درگذشتند، و از اینکه به تفسیر آیات و سوره‌های دیگری از قرآن توفیق نیافتند، شیفتگان این شیوه تفسیری را در حسرت و دریغ گذاشتند.

آیه‌الله طالقانی، بجز این شش جلد تفسیر از پنج جزء قرآن، به نام «پرتوی از قرآن» آثار کتبی و شفاهی دیگری نیز از خود به یادگار گذاشتند که چون میراثی گران‌بها، پیوسته به چاپ‌های متعددی رسید و به وسیلهٔ دوستداران دست به دست می‌گردید. تا اینکه «مجمع فرهنگی آیه‌الله طالقانی» تصمیم گرفت، همهٔ آثار به جای مانده، از کتاب و نوار و دست‌نوشته‌ها، و مقالات چاپ شده در روزنامه‌ها و مجلات را، از قدیم و جدید، گردآورد و به صورتی منقح و ویراستاری شده، مستند و در جامه‌ای نو منتشر سازد. چون برخی از نوشته‌ها و گفته‌های آن زنده یاد به زبان تخصصی بود درخواست شد که با توضیحات مختصری در پاورقی آن مطالب، برای خوانندگان غیرمتخصص ساده و روان‌تر شود.

همهٔ این کارها و نکته‌ها با بضاعت مزجاة «مجمع» و همکاران علاقه‌مند و غیرحرفه‌ای به انجام رسیده است، لیکن به علت نداشتن تجربهٔ کافی، و گاه در دسترس نبودن وسائل و منابع، به درازا کشید.

پس از انتشار جلد نخست مجموعه آثار به عنوان «درس‌های قرآنی» که در بردارندهٔ سه نوبت از درس‌های قرآنی آیه‌الله طالقانی «قرآن در زندان؛ در خانواده و در صحنه [اجتماع]» بود، تصمیم گرفته شد که مجلدات ششگانه «پرتوی از قرآن» به شماره‌های ۲ تا ۷ در مجموعه آثار منتشر شود، لیکن به اصرار برخی از دوستداران «مباحث اقتصادی» آن شادروان، به شمارهٔ ۸ پیش از «پرتوی از قرآن» منتشر شد و اینک جلد نخست «پرتوی از قرآن» شمارهٔ ۲ مجموعه آثار، به علاقه‌مندان و دوستداران تقدیم می‌شود. اگر چه ویراستاری و مستندسازی و توضیحات و دیگر حواشی این جلد به درازا کشید، لیکن «مجمع فرهنگی» با تجربیاتی که به وسیلهٔ این جلد اندوخته است و با همکاران جدیدی که بر آنها افزوده شده است، امیدوار است، به خواست خداوند مهربان، جلدهای دیگر پرتوی

از قرآن را، با همین دقت و جامعیت، لیکن با سرعت در اختیار خوانندگان ارجمند قرار دهد، و هم زمان موضوعات دیگر را هم برای انتشار آماده کند تا آنچه از آن بزرگوار به جا مانده است، به عنوان یک میراث قرآنی با ارزش در اختیار نسل نوین تشنه حقیقت بگذارد، با استعانت از پروردگار حکیم و مهربان.

در پایان از همه کسانی که در آماده سازی این مجموعه همکاری داشته اند، که نامشان در مقدمه مدیرعامل ذکر شده است، و از کسانی که به نحوی همکاری داشته اند و به علت فراموشی نامشان یادآوری نشده است، صمیمانه سپاسگزاری می شود و توفیق همگی را برای نشر آثار اصیل اسلامی و رسانیدن آن ها به نسل شیفته حقیقت، از پروردگار مهربان خواستارم.

رئیس کمیته علمی مجتمع فرهنگی

سید محمدمهدی جعفری

اسفند ۱۳۸۹

www.ketabonline.ir